

OTTHONUNK A NYELV**Az akadémiai helyesírás 198. OTTHONUNK A NYELV**

Az akadémiai helyesírás 198. pontja szerint az egyedi címeket, tehát a költői művek, könyvek, értekezések, cikkek stb. címét a következőképpen írjuk: az egyszavas címeket nagybetűvel kezdjük, pl.: Szózat, Rokonok, a többszavas címekben viszont csak az első szót és a tulajdonneveket írjuk nagy kezdőbetűvel: Magyar értelmező kéziszótár, János vitéz. Egyes lexikonok, illetőleg alpműnek tekinthető kézikönyvek címét azonban szokták az állandó címek szabálypontja szerint írni, azaz a többbelemű címben minden szót nagybetűvel kezdenek, kivéve a kötőszót. Ezt az eljárást egyes szakemberek azzal magyarázzák, hogy a szerzők, illetve a szerkesztők így hangsúlyozni tudják a gyakran többkötetes mű címének állandóságát, illetőleg a folyó szövegben az efféle kiemelés hatékonyan segíti az olvasót. Szerintünk az ilyen általános, csupán feltételezéseket tartalmazó megfogalmazás még jobban elbizonytalanítja az írásgyakorlót, legalábbis ezt sugallja az alábbi – a szlovákiai magyar sajtóból – gyűjtött példasor (a címek kivétel nélkül folyó szövegből származnak): MAGYAR HELYESÍRÁSI SZÓTÁR, Magyar Helyesírási Szótár, SZLOVÁKIAI MAGYAR KI KICSODA, Szlovákiai magyar KI KICSODA, Szlovák–Magyar Kéziszótár, A Magyar Nyelv Értelmező Szótára (vagy: Magyar Értelmező Kéziszótár), Új Magyar Tájszótár, Magyar tájszótár.

Az állandó címeket, tehát az újságok, hetilapok és folyóiratok címét nagybetűvel kezdjük. Ha több eleműek, a címben levő kötőszó kivételével minden szót nagybetűvel írunk: Új Szó, Új Nő, Irodalmi Szemle stb. A könyvtárügy és a szakirodalmi dokumentáció területén azonban a szabvány előírásait követve csak az állandó cím első elemét kezdik nagybetűvel.

A sorozatok címének írására azonban nem kínál megoldást az akadémiai helyesírás. Némi eligazítást nyújt a Magyar Nyelvőr szerkesztőségének a kéziratok formájáról szóló tájékoztatója, amely a mintaként szolgáló bibliográfiai részletekben a szabályzat. 198. pontját követve csak a címek első szavának nagy kezdőbetűs írását javasolja. Az Osiris Kiadó Helyesírás c. kötete azt javasolja, hogy a sorozatcímek – akár magyar, akár idegen nyelvről van szó – írásmódja is kövesse az állandó címekre vonatkozó helyesírási szabályokat, vagyis a névelő (hacsak nem kezdő eleme a címnek) és a kötőszó kivételével minden különírt szó kezdődjön nagybetűvel, pl.: Nagy Klasszikusok, Osiris Könyvtár, Sapientia Humana. A szlovákiai magyar sajtó a sorozatcímek írásában általában a nagybetűsítést részesíti előnyben, de itt is megfigyelhető az ingadozás: Magyar Remekírók, Gyurcsó István Alapítvány Könyvek, Vámbéry Könyvek, Csallóközi Kiskönyvtár, Népismereti Könyvtár, A világirodalom remekei, Európa diákkönyvtár, Búvár zsebkönyvek stb.

Az írás azonban bizonyos esetekben többet tud, mint a beszéd. Az angol nyelvi hatásra terjedő szó belseji nagybetűsítés – elsősorban idegen vagy részben idegen nyelvű címekben – a folyamatos íráskor is megtartható. A kis- és nagybetűk tudatos váltakoztatása ilyenkor a nyelvhasználat tudatosságát mutatja, többnyire új értelmi jelenségeket sugallva: ArtFALatok, MorphoLogic, ChipVilág stb. A számjegyeket tartalmazó állandó címekben meg kell tartani a számjegyzírást – tehát: 100xszép, 168 Óra, A 100 Legjobb –, miközben ügyelni kell az állandó címek alapvető helyesírási szabályára, azaz a különírt elemek nagy kezdőbetűs írásmódjára. A szlovák Plus 7 dní c. hetilap esetében azonban a számjegy utáni szó már kis kezdőbetűs, mivel a szlovák a többbelemű címekben – mind az állandóakban, mind az egyediekben – csak az első elemet írja nagy kezdőbetűvel, pl.: Slovenské pohľady, Morfológia slovenského jazyka. Kivételt csupán a külföldi újságok, hetilapok, folyóiratok képeznek, ezeknek címét a szlovák az eredeti írásmódnak megfelelően jelöli: New York Times, Le Monde.

MISAD KATALIN

Kézikönyvek, sorozatok nevének írása

Írta: Új Szó

2005. október 31. hétfő - Módosítás: 2005. október 31. hétfő
